

Толкачова І. А., к.ю.н., доцент,
Недогибченко Н. І., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ У МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Забезпечення дотримання прав та свобод людини і громадянина є надзвичайно важливою проблемою сьогодення та визначальним напрямком розбудови демократичної держави. Важливу роль у національній системі захисту прав людини, впровадженні верховенства права та у забезпеченні належної поведінки органів влади в Україні відіграє діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який зобов'язаний сприяти реалізації конституційних прав, забезпечувати контроль за діяльністю виконавчих та інших органів державної влади щодо дотримання ними принципів законності та пріоритету прав та свобод людини і громадянина.

Існують різноманітні визначення поняття «омбудсмен». Розглянемо деякі з них: омбудсмен (від шведського «ombudsman» – представник інтересів інших) – спеціальна посадова особа, яка обирається (призначається) для контролю за дотриманням прав людини адміністративними органами, а в деяких країнах – також приватними особами й об'єднаннями [1, с. 243]; «незважаючи на різноманітність форм посади омбудсмена, всі вони мають визначальну рису, яка полягає у тому, що це незалежний статутний орган (створений за статутом або навіть за конституцією), як правило, підзвітний парламентові» [2, с. 37].

Вперше посаду «парламентського омбудсмена» запроваджено у 1809 р. у Швеції. Довгий час посада омбудсмена не була поширена в інших правових системах, окрім шведської. Проте, з часом, за шведським зразком, такий пост з'явився в інших країнах. Особливо необхідним було запровадження даної посади після Другої світової війни, коли питання захисту прав людини уперше в історії набуло важливого міжнародного значення. Так, у 1959 р. учасники конференції ООН запропонували запровадити цю посаду всім державам світу. На сьогодні інститут омбудсмена існує більш ніж у 100 країнах світу [3, с. 10].

З прийняттям Конституції України 1996 р. в Україні засновано інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Право на звернення за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини закріплено в Конституції України (ч. 3 ст. 55). Саме він відіграє провідну роль серед інших державних органів та громадських організацій, оскільки здійснює парламентський контроль за

додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина, захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції.

Важливою проблемою діяльності українського омбудсмена, на нашу думку, є законодавча неврегульованість його представництва на місцях. У ч. 1 ст. 11 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини» зазначено, що Уповноважений має право призначати своїх представників у межах виділених коштів, затверджених Верховною Радою України [4].

Діяльність омбудсмена дозволяє усунути існуючі суперечності між державою і громадянським суспільством, легітимізувати владу, гарантувати громадянам право на належне управління з боку державо-владних структур шляхом дотримання ними не тільки «букви закону», але й «духу юридичних норм», правил адміністративної етики. Виконуючі правозахисні функції, уповноважений підтримує цим віру людини в справедливість, нейтралізує насторожене ставлення особи до влади, пом'якшує конфлікти між державою, її органами й громадянами [5, с. 104].

Дієвість інституту омбудсмена зумовила виникнення і розвиток в Україні різноманітних видів цього інституту, так званих спеціалізованих омбудсменів.

Так, у серпні 2011 р. Указом Президента України була запроваджена посада Уповноваженого Президента України з прав дитини [6]. Основним чинником доцільності її появи є його спрямованість саме на те, щоб впливати на поліпшення життя дітей, на проблему захисту прав неповнолітніх, зокрема, у сферах охорони прав та інтересів дітей, профілактики дитячої бездоглядності, а також упередження підліткової злочинності.

У грудні 2014 р. в Україні запроваджена нова посада «захисника бізнесу». Офіс бізнес-омбудсмена являє собою постійно діючий консультативно-дорадчий орган при Кабінеті Міністрів України. Основне його завдання – розгляд скарг бізнесу на дію чиновників, вироблення рекомендацій владі у сфері підприємництва.

Узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що основним змістом діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини є захист прав, свобод, інтересів, у тому числі здійснення посередництва між владою та громадянами. Практика роботи омбудсмена засвідчує, що його роль полягає в ефективному та оперативному захисті особи від зловживань посадових осіб та державних органів. Введення спеціалізованих омбудсменів повинно виступати одним із ефективних варіантів інституційного посилення захисту прав і свобод найбільш потребуючих державної уваги членів нашого суспільства.

Література

1. Збірник наукових праць Української Академії держ. упр. при Президентіві України / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2003. – Вип. 1 – 298 с.
2. Табачник Д. В. Інститути, необхідні для членства в Європейському Союзі / Д. В. Табачник; пер. з англ. В. В. Шульга; Українська академія держ. управління при Президентіві України, Центр досліджень адміністративної реформи. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 43 с.
3. Коваль Л. Аналіз діяльності Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. / Л. Коваль // Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2010 р. – 240 с.
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.
5. Марцеляк О. В. Інститут омбудсмена: теорія і практика / О. В. Марцеляк; відп. ред. О. Я. Ярмиш. – Харків, 2012. – 186 с.
6. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: Указ Президента України від 11 серпня 2011 р. № 811 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/811/2011>.

УДК 336. 1

Устинова І. П., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТНИХ ВІДНОСИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Відповідно до Бюджетного кодексу України міжбюджетні трансфери (далі МБТ) - це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого [2]. З прийняттям Закону України від 28 грудня 2014 року «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» № 79-VIII в Україні, починаючи з 2015 року, почала функціонувати нова система міжбюджетних відносин. Нова система міжбюджетних відносин базується на принципово новому механізмі горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій, складовими якого є базова та реверсна дотації.

Базова дотація - трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій. Реверсна дотація - кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій

Вирівнювання здійснюється лише за двома податками: податком на прибуток підприємств приватного сектору економіки (10 %) – по